

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ № 9/16.03.2021 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 16.03.2021 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ:

Бойко Василев

Весислава Антонова

Диляна Илиева

Гена Трайкова

Даниела Тренчева

Илия Вълков

Ирина Недева

Александър Кашъмов

изслуша доклада по жалба с вх. № 07-054 относно публикация със заглавие «Шестима са починали при тестването на ваксината на Pfizer» от 8 декември 2020 г. в сайта *Дарикнюз* dariknews.bg/

Според жалбоподателя К.К., който подава жалбата като физическо лице, публикуваният текст нарушава разпоредби на Етичния кодекс на българските медии.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалба с вх. № 07-054/2020 г. се отнася до нарушение на Етичния кодекс на българските медии, осъществено с публикация на интернет сайта dariknews.bg.

2. Жалбата е допустима по смисъла на чл. 7 и чл. 8 от Правилника за дейността на Комисията по журналистическа етика. Подадена е в срок и съдържа всички необходими реквизити.

3. Копие от жалбата и искане за становище са изпратени на доставчика.

4. В предвидения срок е постъпил писмен отговор от медията.

5. При първоначалното обсъждане по технически причини становището на медията не е отразено в решението. След сигнал от страна на медията, беше проведено повторно докладване и обсъждане.

II. ЖАЛБА

Жалбоподателят К.К. посочва, че на 08.12.2020 година в 17:48 часа на сайта dariknews.bg е публикувана новина със заглавие „Шестима са починали при тестването на ваксината на Pfizer“. Новината е водеща, най-забележима на началната страница на сайта, където са публикувани заглавието и съпътстващо изображение.

Според К.К. публикацията нарушава Етичен кодекс на българските медии в частта „Точност“, защото сайтът използва заглавие, насочващо вниманието към една от най-дискутираните в момента теми, а именно тази за необходимостта от ваксинации, като формулировката му цели за пореден път да провокира споровете за безопасността на ваксините.

Жалбоподателят отбелязва факта, че в самата публикация се уточнява, че четирима от починалите са били в плецебо групата, но въпреки това конкретното заглавие, подвежда, че шестте смъртни случая са по някакъв начин свързани със самото тестване на ваксината.

В жалбата се отправят следните искания към Комисията по журналистическа етика:

Медията да публикува/разпространи поправка.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ:

1. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТОВЕРНА ИНФОРМАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО,

1.1 Точност,

1.1.1 *Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.*

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

1. В становището, предоставено от електронната медия, се казва, че действително статията е била публикувана с посоченото заглавие „Шестима са починали при тестването на ваксината на Pfizer“ и действително заглавието е било променено по преценка на самата редакция на „Ваксината на Pfizer очаква одобрение в САЩ до часове“. Съдържанието на статията, включително заглавието, са на агенция БГНЕС. Агенцията е посочена от *Дарикнюз* като източник, а от своя страна БГНЕС е посочила като източник ТАСС, като се твърди, че в оригиналът се базира на информация от Американската администрация за храните и лекарствата. В отговора се казва, че и други медии са публикували същото съобщение със същото заглавие и дори не са променили впоследствие заглавието, като се посочват интернет адреси на съответни публикации в *Евроком* и *Нюз.бг*.
2. Медията намира заглавието за коректно, защото в него се твърди, че шест души са починали «при ваксинирането, а не от ваксината.»
3. Според отговора необосновани са твърденията в жалбата, че хората четат само заглавията и подобно заглавие може да доведе до прибързани решения по

отношение личната ваксинация. Тези твърдения по недопустим начин подценяват капацитета и възможностите на читателите, се казва в отговора. Вярваме, че българският потребител на дигитално съдържание е отговорен и способен да възприема критично всяка информация, завършва *Дарик нюз*.

Тъй като по технически причини становището не беше взето при изготвяне на решението и мотивите, КЖЕ повторно обсъди случая, като взе предвид и аргументите в представеното от *Дарик нюз* становище по жалбата.

V. ФАКТИ

Заглавието на публикацията, за което жалбоподателката предоставя скрийншот, се различава от заглавието, което в момента отговаря на съответната публикация на сайта *Дарикнюз*.

Това може да означава, че то е било променено след първоначалното публикуване.

На мястото на видимото в скрийншота заглавие ««Шестима са починали при тестването на ваксината на Pfizer” от 2020-12-08” днес стои следното заглавие: „Ваксината на Pfaizer очаква одобрение в САЩ до часове. Също така обаче е видимо, че url с това название <https://dariknews.bg/novini/sviat/shestima-sa-pochinali-pri-testvaneto-na-vaksinata-na-pfizer-2251624> пренасочва към смененото заглавие: <https://dariknews.bg/novini/sviat/vaksinata-na-pfizer-ochakva-odobrenie-v-sasht-do-chasove-2251624>.

От текста на самата публикация става ясно, че от твърдението за шестима починали в първоначалното заглавие, е достоверно следното: четирима са били в плацебо групата, тоест не са получавали ваксината, а другите двама са починали в „в рамките на отчетния период“ от сърдечен удар и съпътстващо установено заболяване.

Заглавието за шестима починали при тестването на ваксината заема централно място в новинарския поток, като публикацията за известно време е позиционирана като водеща новина на сайта. По този начин *Дарик нюз* е един от сайтовете, които участват във вълната от съобщения, че има починали при тестването на ваксината на Pfizer.

VI. МОТИВИ

КЖЕ обсъди всички обстоятелства, включително аргументите в представеното становище. Разминаването на заглавието с текста е често срещано явление в българските медии, диктувано най-вече от желанието една или друга публикация да се направи привлекателна. Търсенето на сензационност води до опасни последици, защото неоснователно и погрешно обобщава информация, която може да се позовава и на достоверни източници.

Независимо дали става дума за желание за сензационност, грешка при интерпретацията, недоглеждане, или съзнателна дезинформация, последствията от неточното заглавие могат да доведат до подвеждане на аудиторията по въпрос, съществен за общественото и индивидуалното здраве и сигурността.

Според жалбата в първите два часа въпросното подвеждащо заглавие е било най-гледаното, четеното, коментираното на сайта на медията, което допълнително утежнява казуса с дезинформацията характер на заглавието, защото много често при ретранслацията в социалните мрежи хората четат и възприемат основно заглавието. Ефектът се засилва от обстоятелството, че и други медии са ползвали пряко или косвено чрез БГНЕС публикацията на ТАСС, което придава «по-убедителен и по-достоверен характер» на дезинформацията поради факта, че се създава привидност за потвърждаване от многообразни източници, докато всъщност източникът е един.

Промененото заглавие по собствена инициатива на *Дарик нюз* показва, че редакторите осъзнават допуснатата грешка. За съжаление въпреки промяната на заглавието, изданието не е взело решение да коментира публично и причините, които са довели до поправката на заглавието.

По отношение на аргумента, че е ползвана буквално информация от НЮЗБГ, която е ползвала буквално ТАСС и че други медии са направили същото, без дори впоследствие да променят заглавието, КЖЕ напомня, че всяка медия носи отговорност за избора на източниците си и дори при точно цитиране, това не я освобождава от задължението да проверява фактите.

Не е освобождаващ от отговорност и фактът, че други медии са използвали буквално същата публикация на ТАСС. Напротив, този факт дава основание за още по-съсредоточено отношение към източниците, защото един и същ източник на дезинформация може да доведе до цяла каскада от еднообразни дезинформирани публикации.

Обсъжданата дезинформация е попаднала във вниманието на авторитетните новинарски организации, които осъществяват проверка на фактите, в частност за пандемията. Агенция *Ройтерс* след проверка на фактите по обсъждания случай разпространява публикация, озаглавена «Проверка на фактите: Шест души не са починали от ваксината Pfizer-BioNTech»¹, в която се казва следното: „Публикация твърди, че шестима души са починали от ваксината Pfizer-BioNTech COVID-19. Това твърдение е невярно. Шест души са починали *по време* на опитите, но само двама от тези доброволци са получили ваксината и нито един от смъртните случаи не е оценен от изследователите като свързан с ваксината.

Шестима участници в изпитанията на Pfizer с 44 000 души са починали, но само двама са получили ваксината, докато останалите четирима са получили плацебо. От реципиентите на ваксината единият получава инфаркт 62 дни след втората доза от двудозовата ваксинация, докато другият почина от артериосклероза три дни след първата доза от ваксинацията. Един от получателите на плацебо е починал също от инфаркт, друг от инсулт и двама от неизвестни причини. Документи от Американската администрация по храните и лекарствата (FDA) смятат смъртните случаи за несвързани с ваксината: „Нито

---

¹ Fact check: Six people have not died from the Pfizer-BioNTech , достъпна на адрес: <https://www.reuters.com/article/uk-factcheck-trials-idUSKBN28Q2X4>

една от тези смъртни случаи не е оценена от изследователя като свързана с проучваната причина“. Те обясняват: „Всички смъртни случаи представляват събития, които се случват в общата популация на възрастовите групи, където са настъпили, с подобна скорост.“.

Накратко, истината е, че шест ваксинирани и неваксинирани граждани са починали в определен период по различни причини. Заглавието, което *Дарик нюз* първоначално са публикували (заглавието на ТАСС) е невярно и подвеждащо спрямо фактите, изнесени от FDA.

Комисията за журналистическа етика не споделя възгледа в становището на редакцията, че заглавието не е манипулативно и отговаря на фактите в оригиналните документи.

РЕШЕНИЕ:

КЖЕ намира жалба с вх. № 07- 054 за основателна по 1.1. Точност

1.1 Точност,

1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти

КЖЕ постановява медията да публикува/разпространи поправка, искана в жалбата и основана на проверка на фактите – собствена или на авторитетните световни организации за проверка на фактите. Коригирането на подобна подвеждаща информация е от обществен интерес.

Комисията за журналистическа етика вече е имала възможност да обърне в своите решения внимание върху факта, че в епидемична обстановка медиите носят **особена отговорност** за разпространяваната от тях информация за противодействие на епидемията, поради предмета на информацията, свързан пряко с опазването на човешкото здраве и живот.

Те дължат **изключително внимание към всички компоненти на новинарството**: изборът на източници на информация, актуалност, пълнота и точност на данните, подборът на участници, излаганите сравнителни данни и оценки на мерките за противодействие на епидемията и др. Комисията **насърчава дейността по проверка на фактите**.

Препоръчително е при публикуване и републикуване на съобщения, особено когато се отнасят до опазване и защита на живота на хората, включително противодействието на пандемията и прилагането на ваксини, да се прави **справка с оригиналните документи** и изводите на авторитетните научни организации.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

*Изпълнителен директор
на Фондация “НСЖЕ”*

Адриана Попова